

Bij Wotan thuis aan de keukentafel

door Peter Franken

Het dreunen van naderende helikopters vult de zaal, de Walkürenritt klinkt, Apocalypse Now? Nee, gewoon het begin van de derde akte van *Die Walküre* in Düsseldorf. Regisseur Dietrich Hilsdorf geeft een vette knipoog naar zijn filmcollega Francis Ford Coppola. Het is het pakkende vervolg op *Das Rheingold* waarmee de Rheinoper vorig seizoen zijn nieuwe *Ring* is gestart.

Hilsdorf enceneerde al eerder een *Walküre*, in 2009 voor de Aalto Opera in Essen. Hij verraste toen met zijn kleinschalige benadering. Een Kammerstück werd het genoemd en wat bij velen bleef hangen was de ‘familietafel’ met daaraan het gezin Wotan aangevuld met Hunding die zich kwam beklagen over het gedrag van de tweeling Siegmund en Sieglinde.

In zijn *Rheingold* werd duidelijk dat Hilsdorf de intieme benadering en de centrale plaats van een tafel tot de basis had gemaakt van zijn *Ring* encenering. Het is dan ook niet verrassend dat zijn *Walküre* in Düsseldorf nogal veel weg heeft van zijn eerdere productie in Essen.

Of Hilsdorf bij deze aanpak zal blijven staat nog te bezien, maar voorlopig mag worden geconcludeerd dat hij de *Ring* niet opvat als Weltanschauungs Theater maar veeleer als een familiedrama waarin de pater familias gaandeweg zijn grip op het geheel verliest. Zijn *Siegfried* in april zal hierin duidelijkheid moeten brengen.

Hunding, Sieglinde en Siegmund Akte 1 foto Hans Jörg Michel

In de eerste akte wordt het toneelbeeld bepaald door een grote ruimte die veel weg heeft van een bunker die met wat hout is opgeknapt tot een passabele woning. Links achter een boom die er zo kunstmatig uitziet dat het best wel eens een met hout beklede betonnen pilaar zou kunnen zijn. Het eruit stekende zwaard wordt als kapstok gebruikt. Verder staat er een grote tafel links op het toneel met een paar stoelen. De tweede akte toont dezelfde ruimte maar groter, met minder hout en meer beton. Wotan woont met zijn familie in een machtscentrum, toepasselijk een bunker. In de derde akte ligt er een wrak van een Apache helikopter waaruit de gevallen helden tevoorschijn zijn gekomen. De muren

staan nu nog wijder uit en suggereren een reusachtige betonnen constructie. Duidelijk een verwijzing naar Hitlers Wolfsschanze in Rastenburg Oost-Pruisen.

Er is veel aandacht voor details in Hilsdorfs personenregie. Zo heft Siegmund zijn handen een beetje op ten teken dat hij ongewapend is als Hunding het huis binnenkomt met een geweer. En hij zit geheel verloren ineengekrompen aan de grote tafel als duidelijk is geworden in wiens woning hij zich bevindt, ongewapend, weerloos. Sieglinde probeert onbeholpen wat aan haar man te zitten om zijn aandacht af te leiden van haar fascinatie voor deze nieuwkomer.

Soms gaat Hilsdorf te ver en komt hij met een onpraktisch idee. Tegen het einde van de eerste akte, als Siegmund en Sieglinde elkaar hebben herkend, laat de regie hen van kleding wisselen om hun tweeling zijn te benadrukken. Dat leidt tot een heel gedoe met broeken en jurken die uit en aan moeten, een jas waarvan de mouw binnenste buiten zit etc. De zangers worden hierdoor onnodig afgeleid en het publiek ook.

Akte 2 begint met een familiebijeenkomst. De tweeling is bij hun vader thuis, Hunding is er ook, hij komt verhaal halen. Verder lopen er twee Walküren rond, ook dochters natuurlijk. Wotan speelt de rol van clanhoofd die de zaken goed in de hand heeft. Nadat hij door Wotan is beschimpt – ‘nach Walhall taugt er mich nicht’ – loopt Hunding weg en komt terug met Fricka. Hij is hulp gaan halen bij de stiefmoeder van de tweeling en dat loopt voor Wotan niet goed af. Tijdens Fricka’s tirade wordt het

Wotan, Siegmund en Fricka Akte 2 foto Hans Jörg Michel

toneel steeds leger, de zusjes lopen weg, de tweeling houdt het voor gezien, Hundung verdwijnt. Fricka laat van Wotan weinig meer over dan een leeggelopen ballon. Als hij languit op de grond ligt met zijn armen wijd als een gekruisigde, stapt ze over hem heen en gaat triomferend af. Zo treft Brünnhilde haar vader aan.

De rest van de voorstelling heeft een voorspelbaar verloop. Na gestraft te zijn blijft Brünnhilde bewegingsloos in een stoel zitten, aan die grote tafel natuurlijk. Er is sprake van een oplichtende vuurgloed. Wotan pakt de hoed van de dode Hundung en zet hem op. Het

is het begin van zijn transformatie tot Der Wanderer. Een mooie opstap naar het vervolg, *Siegfried*.

Muzikaal was de voorstelling van hoog niveau, hoewel er ook de nodige mindere momenten vielen op te merken. Zo vond ik de Walküren als solisten maar matig, in koor zingend klonken ze beter. In hun lange rode jurken zagen ze er wel prachtig uit. Over de Fricka van Renée Morloc had ik na afloop van *Das Rheingold* ernstige twijfels. Ze zingt die rol al 20 jaar en dat is wel te merken. Gelukkig wist zij zich in haar tweespraak met Wotan redelijk staande te houden. Het was in elk geval beter dan waarop ik had durven hopen. Ook voor Linda Watson geldt dat ze al 20 jaar Isoldes en Brünnhildes zingt. Ze kan nog aardig mee zonder veel onbeheerste uithalen maar legt het af tegen de herinnering aan bijvoorbeeld Catherine Foster die velen nog kennen uit Amsterdam en Bayreuth. De Hundung van Sami Luttinen was ronduit zwak, veel te vaak naast de juiste noten.

Walküren met Apache Akte 3 foto Hans Jörg Michel

Het tweelingspaar was top. Elisabet Strid was een tijdje verkouden geweest, zo werd vooraf aangekondigd, maar daar was niets van te merken. Hooguit hield ze zich in de eerste akte nog een beetje in, maar in het vervolg liet ze haar emoties de vrije loop. Prachtige sopraan, helder en trefzeker zonder een spoor van vibrato. Haar broer Siegmund kwam voor rekening van Corby Welch. Ook hij wist te overtuigen maar niet op een constant niveau. Of het zo bedoeld was kan ik moeilijk beoordelen maar hij nam zo nu en dan op onverwachte momenten wat gas terug. Niettemin een fraaie vertolking van de gedoemde vrije held die feitelijk net zo vrij is als een marionet.

Simon Neal was Wotan, in alle opzichten. Het gemankeerde clanhoofd, wellicht zelfs de in grote ambities gefrustreerde wereldheerser, hij liet het allemaal zien. Neal heeft het postuur dat past bij zijn personage en maakt daar prima gebruik van. Daarbij komt natuurlijk het benodigde stemgeluid en daarin weet hij in ruime mate te voorzien. Hij is een baritonale Wotan die minsten zo veel indruk weet te maken als een zware bas. Krachtig tot tegen het einde, toen de vermoeidheid een beetje leek door te sijpelen. Toch voor mij de ster van de avond.

Het orkest van de Rheinoper stond onder leiding van Alex Kober. Uitstekend gespeeld met hier en daar een kleine uitglijder in het koper en zo nu en dan wat aan de luide kant. Maar zonder meer een mooie vertolking van Wagners orkestmuziek. Wel enig boegeroep voor Hilsdorf toen hij op het toneel verscheen, sommige bezoekers daar mogen hem niet zo, geloof ik. Voor Wagnerianen die gepokt en gemazeld zijn in het regietheater was dit bijna een museumstuk. Of misschien was dat wel de reden.